

I mälard

M. 9273: 1-40

LUND'S UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Hantbörds bkd., Uppriidings bkd.

Kräksmåla sw., Måghults sw.

uppt. av 1932.

Upp. av Carl Viking
Tärnaby, Kräksmåla

Registers:

Uppgifter om sagesmännens o. upptecknaren.

s. 1-2.

Kräftspor.

s. 3.

Majstäng m. m.

s. 3.

El dav vid vägarna nyårsnatten.

s. 4.

Julgranen.

(H. 6. 17)

s. 4.

Bryndstunga.

s. 4-5.

Offra till "Fröja".

s. 5.

Frista kären o. glöson.

(H. 6. 3)

s. 5.

Tor, Votan, åskan.

s. 6-7.

Odens jakt.

(Ullma b. 28)

s. 7.

Blioten m. m.

s. 8-9.

Vektor åkning.

s. 8.

Spin deln.

s. 8-10.

Päckscader.

s. 10-13.

Pjinnvijölkning.

(Näver b. 30)

s. 11-12.

Bryöllop.

s. 13-16.

Väcka hälek.

s. 17-19.

Skogsmulan.

s. 20, 21

Pjolmusik från sjön.

s. 21.

Bondson gifte sig med en övernaturlig flicka.

s. 22-24

Klok.

s. 25-26

Nridsommars.

s. 26-27

Elvaled.

s. 29-30.

Sägen om en fiskareson, som badde 7 år i en sal i havet.

s. 30-31.

Löke.

s. 32-33.

General Pechlin var "härd."

s. 33-34.

Julscader.

(A. 6. 34)

s. 34-40.

Nyårsnyct o. 20:e dag Knut.

s. 40.

Carlo; Hugo; Isaksson. (Väking.) Född den
13/9 ~ 1874. i byn "Krokshult" "Älghults socken"
"Krånebergs-län." Iflyttad till "Kräksmåla-
socken" "Kalmar-län." 1920. Nuvarande adress
Furåkra "Kräksmåla."

Iagesmannens namn, adress, födelseort och
födelsår (om födelseort och år kunnat uppgivas)

Nº 1. Frans, August; Gustavsson. född den 5/5 1854.
Nuvarande adr: Lindshult ^{n:o} Kräksmåla.

Nº 2. Enkefru Lena, Anna, Danielsdotter. Född
i "Krokshult" 1814. "Älghults socken" död omkring
1893.

Nº 3. Petter Danielsson. Född i "Krokstorp"
omkring 1810. Död i "Krokshult" "Älghults-
socken" 1891.

Nº 4. J.d. Landbrev: Isak, Jansson. Född i "Björ-
kebo" "Älghults socken" den 28/1 1822. Död i "Kroks-
hult" " " den 27/10 - 1889.

Nº 5. J.d. Landbrev: Nils; Jansson, född i "Björ-
kebo" "Älghults socken" 1811. Död samma-
städet 1892.

Nº 6. Landbruk: Frans; August, Karlsson. född,
i "Lindshult" "Kräksmåla" socken "Kalmar län,"
den 2/12 1857. Nuvarande adr: "Lindshult" "Kräksmåla."

Nº 7. Fr Anna, Gamlitz. 6/6 1864. adr: "Björnhagen"
^{n:o} Kräksmåla.

№ 8. F.d. Landstället: Karl; Vilhelmi; Jansson. Född i "Åvarts hult" "Ålgårdssocken" 1851. Död i "Gödesta hult" 1931.

№ 9. Gustav, Adolf; Räck. Född i "Thorshult" "Kräksmåla" socken 1846 den 6/11. adr: Äldredomenhemmet "Kräksmåla".

№ 10. Enkefru Anna, Maria, Holmlundström. Född? Död i en ålder av 76 år för cirka 25 år sedan i "Kronofors" "Ålgårdssocken".

№ 11. F.d. Landstället: Karl; Johau, Andersson. Född i "Åkvarn" "Ålgårdssocken" 1851. död i "Krokshult" 1930.

№ 12. Landstället: Vilhelmi, Svensson. "Krimramåla" Kräksmåla socken född 1865. Nuvarande adr: "Krimramåla" Fröskedas.

№ 13. Nils; Svensson. Född i "Thorshult" "Kräksmåla-socken" 1847. adr: Äldredomenhemmet Kräksmåla.

№ 14. Ed. Landstället: Jon, Jansson. "Buxryd" or Bläkerbergo. Född i "Krimramåla" Kräksmåla-socken" 1836. Död i "Buxryd" "Räckebo-soc-ken" Kalmar-län" 1907.

№ 15. Åkvarn och Snickeriägaren Karl; Johansson. Född i byn "Ågerhult" Vena-socken den 18/2-1865. Nuvarande adr: Kräksmåla.

Löfle eller Kampasen var äro ~~ef~~ beundrad vid
f.ex. viss loven. De gällde i gammal tid som
kraftmästare. I min hemort "Krokshult" fanns
en kvarnsten efters om "skålta". Skenen hade ett
grönt häl i mittet; och vägde 110 kg. Man sat-
te en kort ekstör genom hället; skällde sig
grensle över den på kant sätta stenar och
sökte lyfta den 6 tunn från (backen)-jor-
den. Den pojke; som hunde visa ett dy-
ligt kraftsprau ansågs "fullgo" d.v.s. ägde
den normala männens styrka. Obs! Givetvis
behövde det ej vara en kvarnsten, vilken
gräshem som hälst drugde blott man fick
stadigt "håannafäste i ham"

"Menrä" okänd här. Majstång var ej näm-
värt till i "Algård" i gammal tid. Först vid
midsummaraffou skulle "Omgodamen läva
"Mersommarsstånga." Affonen före ¹~~den~~ maj,
som kallades "Valborgsmässan" sam-
lades vi på d. s. "Vägkullabacken" å öst-
regårds ägor i "Krokshult". Där brännde
vi ris och en fjärbura, som uppspikats
på en hög stång. Så sköta vi pistolkatt,
så det skade inti matten. Så fäktade vi
var sin flicka i handen och hoppade
genom elden; det var skräck, men det
gällde ej att svubbla, ty det var ett då-
ligt becken, helst om man var "Gobens"
med jäntan. På hemvägen sjöngs en
"Majkrall". "I mon ä dä första, maj, maj,
maj."

Sagesmannen nr 1 har berättat att hans fader

"Gustaf, Andersson" född i "Gödestad" "Alg-
hults-socken" 1819. omhalat att vid nyår brann
des eldar på matten vid vägarna. En familj in-
flyttad från annan ort, gjorde en liken gran med
sina bens, som de läto berätta julmatten utan-
för sin stuga. Vad begrundelse det hade visste
ej sagesmannen att berätta. Sedem vann skort
lipall; men det dröjde ej många år förrän
granarna placerades inom hus; och så fick
den hära julgraven oerubbligt rotfäste
i vårt gamla v. "Algård" enligt sagesman-
nen.

I sagoberäterska №n. omhalade för mig då
jag var omkring 9 år följande: "I mina förfäders
ti fanns på "Brakstolha" äjer ej "Brudstora".
Där kläddes brua mā "Korkekrana" sam-
lants hem. Brua feck inke före vigsla va
i "välsignat festau-(Havande), för då messte kro-
na sen glans. Var det likväl så, att då in-
he ledet så långt att nära märkte hennes
festkrona; då kunde ha allt smussla sej fe-
krana; men när du kom å skulle ha dā
förfödda däp; då försöka prästen att du
vatt varandra förmär i förbi. Mannen
fick då lebala en viss penning till prästen.
Det kallades att "läppa präkens böter." När
brua va klädd, då skulle brudparet åt på
det stora "Fastehälla" å visa sej för byga-
folket; när du ropade "Brudparet ut!" Då
kallades att stå på den "Röke stenen."

Fakta är att en brudskruga funnits i "Brak-
hult." I en slätteräng "Bygget" fanns en hä-
lada med vackert "Laxade" knutar. Tim-

gont!

Spåland
Hedvigs föd. dyrkades h. M. 9273:5.
Rödbröda s. i Alvhults församling
1932 ret var väl bildad härmfar; fönsteret var "Tjärhog-
get". Obs! Min fader m.f. sade "Dej laa ho har vät
berastava på "Krokshultsgata". (Obs! Gammal
Alvhultsbodialekt, enligt sagesveräterskau.)

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV (2.)
med Carl Viborg Wessman

Sagesmannen nr 3. Omtalade för mig när
jag, som barn, hjälpte honom plocka in äpp-
len i hans korg. Vi hade gott om frukt, så
fattiga fingo för inked av far ibland. Då
sade Petter följande "Jämför få så möcke
äpple å græn, Joffra väl se "Fröja" kall
ja fra? Mor mi ha lac ner nära äpple i
jora ve "Gårdsträd" när ja va barn. Jag
frågade då Petter "Va å gårdsträd" för näst fra?
"Då ä dä älsta som ej i fräggåen" sade gub-
ben, men vad "Fröja" var visste han inte.
Jag frågade min moder. Hon svarar "Ley
dej inked om va Petter säjer, han ä gammal
o barnstli bleen." Jag har ej mera än den
järgen hört dylikt, förrän Eder fråga gjor
de mig påminnt därav.

Om den sista härveen har särskild be-
sydelse, så är det antagligen den, att man
i gammal tid offrade sista skörden åt "Gla-
son". Obs! Läs iursägl berättelse; av sagesman "Kri-
ma, Jansson, "Killa Göljhult. Obs! Väl talade må-
gan gammal om "Krisväringens gud". De hade
ett konstigt namn; men det har jag glömt. I
mednatiden lycktes det, sam fäderna knap
gudar i lassabål. Min mormor "Susanna,
Erlandsdotter" talade en sägen, att bland de
många hemiska gudomligheterna fanns en gud,
som stod på en bok, mellan himmel och jord,

forts!

quden såg hundra mil åt alla håll och han
 hörde gräsk växte. Gonden blåste i ett horn och
 varskodde de övriga quidarna, så jättarna ej
 fingo överrumpla dem, de ville quidarna anh.
 En fra till någon qud hade "Ewighesträppan" i
 en ask; den, som fick en smul av dessa äpp-
 len han varken dog eller ålades, men många
 offer till dessa quder halades ej om. Jag näm-
 ner detta som i förföigande.

"Thor." Kallades av de gamla stundom för
 "Väfan." Egentligen var det åskan. Min
 fader, sagesmannen №4. Sade att "Thor" ja-
 gade jätter, men "oden sköf trolle. De gam-
 la trodde att "Thors" vagn åstadkam bull-
 ret i molnen. Vagnen drags av 2 hirslyck
 stora bockar, "Di fröso så ellen sto u näs-
 borarna på dam" Det var givektvis blick-
 ren. Gamle Petter, sagesmannen №3. hade sett
 Thor. Så låta den gamles ord "Thor är gruvetia
 gravvärk, & han har rött korkklippt hel-
 skägg. Oh, ej "välhejor" (livrem), som när han
 drar åt na ett hål, blir han dubbelt nästar-
 ker. I högra hämma har han en hammare,
 som han slår ihäl jätta mä. Han kan
 spräcka då gruveläaste berg mä den hamm-
 maren, så nu har Thor slaget ihäl de mäs-
 te jätta." Obs! Gamlega gamla trode, att flint-
 yxor, från skeväldern, voro "Rökhaviggas."
 De trodde Thor slog ihjäl jätter mä sā-
 dana yxor; men i bräcka glänande han
 en och annan hora. "Rökhaviggas" beteck-
 för "Eckta" (gikt), om de lades eller fast-
 bands på det synta stället. Barma "Mot-
 fort"

sols" i "Arvasilke" kring ett nybyggt hus,
skyddade "Åskvige" för "Väell."

Min farbror, sagesmannen № 5. Talade, sis-
ta året han levde om "Odens jakt. Obs! Jag
ärgiver den gamle hedersgubbens ord;
såm han lallat dem: "Du men lelle!" O-
den, han jaja troll. Han rier på en
häst, som han springa likabla i luft-
ta, och på vatten, som på jora. Allri
blin den hästen fröll. Så har "oden"
tunnar, som jaja trolla. Den ene
hunnen ä finvälk den andre ä grövre
i målet. Bäst hörs di i loffa fädit på
klara höstmörnar. Farmer "Jou, Nillesö"
han så Odens en skräck. Han hade
skräck ej trollkvinnan. Han hade
lunnek fash va ve sadelknappar,
härck å haver hänt meråt, ha va
makuter, så berösha han gåh slan-
nade när han red"

Gamme sagesman sade också: "Som du
väl hört Ifarden säja, så hade våra för-
ästrar en går i "Krokskult" å så "Björkelö".
När di slädde "Svarpgölakärret" ble dä
äsha å regn en da. Di kräp in i änga-
lax mot avväder, men moer hade in-
te hunnit in innan va ve dörra. Då kom
ett "lykt" rollanes, som ett stort "Varpe-
nyra" å ville in i lax. Men kära satte
liar i kors i dörrhålet, då skrek dä ur
"lykten" "Ta bort stålet!" Lax di feck sta
krar, å lykten rullade å meråt "Röperhajen".

fort!

Då slo åskan ner o brännde upp att." Gå plöt
den gamle sina utsagor.

Obs! Dessa sagor lika väldigh skeptiska; men
jag måste skriva vad de gamla sagt, annars har
jag inget att meddela.

Obs!! När jag söker utfrorska, att den
hedvigske "Locke" hafft med s. e. blirken, gödsel-
försning m. m. allt göra, då kommer jag ingen
vara, ingen här har hört därav det minne-
ta. Men i Östra v. meddelanden sker också
"Locke." Det sistnämnda drager mig till han-
ken; att så kallade fäderna Spindlar. Inför
det sistnämnda har de gamla i samband med
d. s. k. "Bondpraktikan" hafft mycket att berät-
ta. Men fader, sagesmannen nr 4. har för mig
berättat följande. "I 7-de veke när locken
snärjer återjora, då ska dyngar köras ner,
å sjundeviellekornet sät. Men så härligt tidigt
på morgonen när månen är i my, åk sunnan-
väder blåser i by. Obs! De gamla trode, att i
my fick alla levande växa bättre kraffter, men
på ne så uppg kraffterna. Ur "Bondprak-
tikan" heter det, "Korn, örter, lök och bönor, när
vettig man i my." De gamla räkade sig efter
d. s. k. "Veckoräkningen", som börjar med 13-de veke
matten till den sjätte april, som och kallas
"Gamla Vårkrunatid". "Veckoräkningen" slöts
med 4-de veke d. v. s. matten till den 15-de juni. Vi-
dare heter det "När locken ej snärjer änga
du släck ve "Olsmässkrok" d. v. s. vid 9-^{de}
juli, då få vi äta forkelkorn, åk kräka

gnöla ätter medestा leden av stukleben. D. v. s.
 Eftersommaren blev porr ochhet, så sedan bröt
 magnade och ingea "Kialöpe" = (efterskör) blev
 på ängarna. Men sen hette det vidare. "När
 locken ve "Brynnolle" = (Brynnolv) d. v. s. 16de augusti
 lyckes grimma i by; då börja "Kornelixtrar"
 på mätta lypa i sky. "Kornelixtrar" ett egen-
 domligt ljudande vid närmunda lid. Blotta
 elixtrar, utan åska; blottam näcken; hela him-
 lavalvet i öster lyser därav. Detta var ett gott
 leckre; sy då "geck hornet i "Rö" d. v. s. hornen
 blevo på nyau röda, sen harvat ej sörja
 för öl eller bröd." Fagmannen NEG. Sade sist
 lidne sommar, då vi mejade en liken Hornäker.
 "När för liu syns sällan nära "Kornelixtar"
 (Kornelixtrar.) Hur är därmed fatt, svarde
 jag? "ja fror då ä för då di sår så like horn
 nu för hiden", sade den gamle. Jag svarde åter. Tror
 Ni, att "Kornelixtrarna" skj i samband med hor-
 nets magnad?" Då fror ja, än då frodde mina
 förfäder, blev svart; men någon förklaring
 på sammanhanget fick jag ej. Vidare sade de
 gamle. När locken märjer ~~märjer~~ skobben nären
 fällt hö åh "Välrök" = (värmedauering) här i öster,
 å häck lockar gott i änga, då gäller då äh
 kura åh hö åh raij = (räid), för då få vi
 tri dygs väta å rao." Vidare skulle "lag-
 gen" (ladugörd) varje häck och vår sopas hem
 i tak och på väggar från "lockanäk". "Fa bri-
 ankura i raij samt skäp bli di "Frettena" å häng
 er huve åh ikke vell åta." Vidare fröde de gam-
 le, att om en locke kom på sin frös mer på dem
 och han var svart, så fingo de sorg; men var
 han vit fingo de spöra glada mysker.

Gott!

Alltså lyckes locke = (spindeln) för de gamla haft
sig befydelse här i orperna när det gällt uträ-
na väderleken och lämplig tid för vårsädden
m.m. Obs! Vad jag meddelat om nämnda djur,
från de gamla, är för att visa deras tankesätt
och frå, men därjämte vill jag ej på något
vis beskriva, att "locke" i gammal tid spelat in
i dessa göromål i folkkran, fast det ej kom
mit till min eller mina sagesmärs känne-
dom.

Sägner om påskfirande i gammal tid.

Pasken och den "Heliga" veckan = "Dymmelveckan,"
ärö mycket sagoomspunna från svenska
dagar. "Fastlagsrinen," som ännu delvis gagnas
i världland, känna, åtminstone vi äldre till. Så
"Palmoöndagen" då man gick att breyta bois-
kar av sälgew = (catala caprea), som här kallas
palmar, fast denna värk ej har alls med palmer
värker allt shaffa. Så ha vi "Dymmelans-
dag" varefter veckan här har man. "Dym-
mel" kan vara härledd av det "sländska"
"Dymbol," som betyder "Dämpad klocka".
I gammal tid bortfogs kläpparna i kyrk-
klockorna på "Island" och ersattes med frä-
kläppar f. a. m. på "Långfredagen." Men på
påskdageus morgan skulle klockorna vara sam-
före "Fastau." Men i gammal tid droga misk-
rets makter sina hemiska spel under den "Hel-
iga" veckan. På "Dymmelansdagsmorgon" före
solens uppång, varo herrkäringar i farben
med att krolla till sig andras smör och
mjölk, även att laga spyrkan av andras

forts!

Kreankur. Kunde en herra få här från grannens djur på "Dymmelansdagsmorgon" och sy i hären i sin "kjällning" så bar han styrkan från dessa djur till sina regna. Men det gick att "försäkra" djuren (ej i något bolag) utan på följande sätt. Man stoppade "Skällekons" skälla full av hä på torsdagsaftonen. Detta höört fick varje djur nära skräck utav på "Dymmelansdagsmorgon"; så måste man i tid rika 3 röda kors över varje dörr, gluggar o. d. Såväl slå in* "väaskål" i dörrfräsklarna. När man skulle man smita upp färskhagödsel över dörrarna, med den skulle man röka djuren på våren innan de släpptes ut på "Bete". Så var man beredd i ladugården; men värre var det utom hus. Trägessmannen nr 5. har berättat följande för mig då jag var i 15 års åldern. För gårdsarva "Brantkult" i "Kräksmåla" sochen hjälpte i gammal tid en hussar, namn hette "Frid." Då kom en trollkona åt släpp mer i en liken öde stora i "Träbaggen". Om en tid kom en luffare å bode ihop måna, ing en fick dom åtskilligt. Men hären var ga he å bränna ut fjärdalar; så han fick arbete i arken. Herrskapet köpte sig en ko. Trollko na fjuvemjölkte bändernas kor i hagen på sommaren. En "Dymmelansdagsmorgon" skulle "hona" gå bittida till "Frict" åt trolla till sig han "Fräuke"-(smör.) Detta hade "Frid" förspett, så han låg på vakk med ett ris och en "Moekeshavel"-(gödselskyffel) föredrig sig. Trollkona kom i dagningen med en leppa i handen; gick upp på gödselsbäcken, och klädde av sig naken. Sen skrek han "Så långt detta

*"Väaskål." Skål att äta, sic o. d. nam gött ränder av väda under arbetet. *Johs.*

roget hörs så ä "Påukot" mitt". Sen satte han sig på huk med bytta mellan knäna och mjölkke ur luppen. Då sprang "Tris" upp till ma, och klättrade henne må rick, så föl så då hördes lång väj. Sen välträdde han "kona" i dynga å öste på na gässel hitt ingen hanne si va ha va utå. Sen fick han qa. Hennes kavaljer och han sätde vad de ägde och reste från orten ingen vek vart, så pläck sig den gamla ord.

Så ha vi påskärningar och deras "Blåkulla-färder."

Herrna skulle i gammal tid fara till "Blåkulla" och få sina kontrakt förnyade av fan. Men skulle han sylla på myolia i deras horn. Färden skulle ske "Skärtorsdagsmatten" men de måste vara äter innan första "Kamagälla" d. v. s. innan luppen galik på margaten eller nägot före kl. 1. Kunde de ha ha med sig små flidor varo de särskilt väl mottagna av Lucifer; ty han fick då ingiva barnen "hexnatur", så han var säker om dem vid mogen ålder sades det ej "Blåkulla" bedriva hexorna med funde läderligaste utkrott, som kunde bänkta, så de de gamla. Det gick ej resa till "Blåkulla" första gången utan att vara biprädd av en hexa, som varit där förr. Enligt sagessmannen № 7. tillgick det på följande sätt. Man skulle skrapa litet malin av kyrkans ringklockor, sedan skulle man på offloun av "Dymmel-orsdag" före kl. 12 på mattan vara ensam hos en hexa. Man skulle antingen ha ha med sig "Ugnssopen" eller en vanlig kvast med krapp.

gör!

Dessutom en svart katt. När de vora ensamma ha-kade gammalhexan trollmedel i en grufa vid sva-vellägor, så dracka de av soden och så smorde han huvastkäpparna med oljan, som han fått av Djävulen. Sedan satte de sig gränsle om huvast-käpparna och de svarba kattorna bakom sig.

Sedan skulle de hushå malmstöflet i svavellä-gorna och såga var för sig "Min själ kommer aldrig närmare himlen än detta malmstöft kommer när klockorna." Samt "Kör upp och här ut!" Då föra de ut genom det vida rök-fänget; och så i vinande fart till "Blåmulla". När de föra hem finna de ej likta åt jorden, ty om de vora över en kyrka, så fäktade de på tornspiran och slappa ej loss förrän solen gått upp. Att man i gammal tid frukt på slik vidskepelse bevisas av de många "Flereri-processerna i Carl XI:s tid", tillst åttliga läkare "Urban, Hjärne" till fullo bevisade det oriktig-

Något om bröllop, bra och seder vid, före och efter vigselns förrättande i gammal tid.

I gammal tid vora kravet vida bövre på dem, som ville ingå älskarskap, än i vår tid. En rygning, salu ville hava gott man om sig; måste under friare tiden giva flickan s. h. "Kännningar," som han snickrat. Det första var "Bröskeln" = (klappträet.) Det skulle vara väldigt fint med särningar och flickans initialer samt årtal. Verktygen han använde vora yxa, bandkniv, och "Slubbrumpea" en korth, bredbladig fall-kniv med äkta hornskäff. Dessa fallkniv-

gick.

var smiddes i "Madessjö" socken. Här skulle han snickra räffla med flickans namn i skafflet, även "Favlestrå" och rullen (en primitiv mangel) o.s.v. Men flickan var ej lottlös. Här skulle spinna s.k. "Nyårspråd" och geva sin tillbänkhe, som nyårs-gåva. Här skulle väva av lingarn "Honstekläje" (knutad duk) och geva åt den blivande svärmoderen, även väva och sy skjorta åt sin pojk. Kunde han ej det, så sade pojkkens föräldrar "Ta ska du ha va dej te mä dej därå gåsa för, nu kan inte spinna dej en trådanne te å lappa dia strumpor mä en gäus". Om fullgod flicka borde vara så stark, att hon kunde vrida genomvått ullgarn, så ej en droppa vattnet rann ur det, närs det hängdes att torka. Om god dräng borde vara så stark, att han kunde hålla gårds/gårdshören i vänstra handen och med ytan i den högra vässa störens storända utan att töd ja mot något. I gammal tid måste pojken haft "Brämmane" för sig, som fram häde hans ärende för flickans föräldrar, by de varo hennans giftmäss. I "Gödesthult" Höghults socken bodde en kvinna "Lavina". Hon gick och "Brönade" sann spådde i kort. "Lavina" hade många namn. Se "Parra i marka", "Firatappla", "Lus-tig dänga", "All världens lönnan" o.s.v. Inkel finja de blivande bröllopskärna geva varandra presenten till hand eller fot före första bryningsändagen om ökvenskrift skulle blixta lycklig. Pagesmannen N:o 8.

har berättat. I gammal (mycket gammal tid) skulle fadren, om han lade till hämmagivna 3 sön-dagar i rad från "kyrkovallen", sin gifflas-lyckna datters vilja rålunda: "Min dotter vill i åhre mamma; jag skall hennas ore ~~vara~~ ^{vara}." - På lördagsaftonen före andra lysningskondagen, kommo lejne ungdom släpande en väldig björk till brudens hem. Ungdomen skulle då bjundas på mat och brännvin annars fick björken ligga med sboran-dan på "försäljaren." Det kallades, att give kontrahenterna "krycka," ty när prästens lyke andre gång för dem, så sades, att han "flög blemen å dom." Och sedan är ur-gammal, har varit länge bortblaggt här i orkerua, men är nu åtterkammen till hedern. I gammal tid gifte sig bondshådet hälst inom "Pläcken". Om kontrahenterna inte hade så stort "Gifflastöcke" för varandra så sade föräldrarna ungefärligt på här: "Mer än ja vi hade inte så skört böcke för varandra; men vi ga oss ihop, åh så fick våra pengar nu-ma inom släkta, åh vi ha brevet gott." - När nu allt var klart d. v. s. den bliuande bern-gruppen "Begåvalna" med, schal, silkeduk, psalmbok, gjäredosa av silver, och vigsel-ring, handskar av vitt skinn m. m. då fingo brudens föräldrar och brudens syskon gå-vor ut fiskermannen. Det kallades att "läm-na ihop släkta". En förmögen bond-doh-fers bröllop skulle räckla 3 dagar, sista dagen dansades "korona i brua." Och! All i detalj beskriva ett bondbröllop i gammal tid blir för drygt; men jag skall

hålla mig till nu döda seder och tro. När brudgummen på bröllopsdagen anlände till brudens hem borde han först se sin blivande man innan hon satt hemme. Då han från skymningen såg honom, skulle han sprax draga av sin vänstra sko; sätta ej borde sitta hårdt; så födde han sina barn lätt till världen. Skulle bruden vara vispå sin mans frukt borde han på bröllopsdagen i hans mat insmulla hjärtat av en "Kubbredova" samt ett örök vilk "svärdslijerot". Men mannen kunde ju få misshandlar om sin hustru, men det gick att förekomma på följande sätt. Kunde han i hennes mat på bröllopsdagen intäcka en liten lit fallg av en "Brunstig" bock, så kunde han aldrig låta sig famnbagas av en annan man. Detta efter sagosmannen № 2. Ej heller fick bruden glämma att i brudkraman, före vigseln lägga en "Fölverpång" om han ville bli förmögen i sitt äktenskap. Ville man se vilken flicka som skulle "bla blu" i bigna hämnåsk, så gick det för sig på bröllopsdagens afton. Flickorna slöta en ring kring brudens, som hade hårt förbrunna ögon; så gingo de runt och på varv. Bruden lyfte hakan av sitt huvud och satte den på huvudet på en av flickorna i ringen; så visste man då var bröllopets hämnåst skulle skända i bign. När bruden följde sitt man till sitt nya hem skulle han ha ha ha en hund eller kvast trast, som gick först in i huset, så skulle han kasta salt i elden, samt sätta på spiselhälle och ålla bröd och smör, så fick han ej "Fräntad efter det hem han lämnat."

Nägot om kansladel kärlek "Förgörning"
känt bokmedlet därmed m.m.

Sagessmannen № 10. berättade för mig för cirka 35 år sen följande. "Om det var en flicka eller gosse; i gammal tid, som icke fick genkärlek av föremålet för sin sympati, så kunde den väcka en häftig kärlek på följande syndiga sätt. Man gick och nippkölle sig emellan omgång; satte en klycka om ormens hals, så han gapade och så med en liten färg ryste ut ormens klunga tunga, som av de gamla kallades "Godd". Så skulle man låta ormen levande kryppa fram sig. Den lilla tungan skulle man lära i en mycket liten pose, av rött silke, närmast kroppen på hjärnhal i 3 dygn. Om t.ex. en gosse; som ej hade något hopp hos sin tillbedda, hade hingen dold i munnen, och sade åt flickan "När jag måste skiljas från dig, så gif mig en sista kyss och han läk sig hysas; så blev han så kär i den förskräckade, att han skäddade ville vara i haus närrhet. Och! Prodde de ihop och gifta då var den lidertliga kärleken, men gifte de sig, då blev de mistekliga avänner; hy fräckhappan och äktat grild hälde ej den kärleken, sade han. Och! De gamla sade om hon en förlitad flicka," Hon springer åtter manom, som om ha varit "flärgjord." Men så gick det att baka sådan kärlek på följande sätt. Den, som blivit" förgjord måste skaffa sig en skvätt mera av det som blivit över i

forts.

halen då församlingen begäkt H. H. Nattvard.
 Sådant kunde möjligens gå genom kyrko-
 världarnas hjälp. Hå skulle den kärlekskran-
 ke slå vänet i sin vänstra sko, shaka
 om det och så dricka det till sista drop-
 ppen, då var förfolningens hävd och o-
 vänskap intog den konstnade kärlekens
plats. (Roskigli!)

Fragesmannen №II. berättrade för cirka 25
 år sen följande för mig. I gammat tid kan-
 de man hava en flicka att gå sovande till
 sig på natten eller en flicka kunde hava
 en gäse att gå; men inget dera köret fick
 gå över rinnande vatten ej heller ropas vid
 namn; by då ~~vaknade~~ de. Den som skulle
 få föremålet för sin kärlek att komma sovau-
 de på natten maste iakttaga följande. Han
 skulle på våren i "Grödkvåket" fänga en
 grada och innesluta i en ask av näver
 i vilken stuckits många små hål. Se-
 dan skulle han på morgonen i timman
 (Maratimman) före solens uppgång gå na-
 hot till en myrsback, haftigt gräva ner
 asken och häcka därifrån. Obs! Den fina-
 de gradan började "kväka" när myrorna
 genom hålen i asken kroppa in och bör-
 ja de åta henne. Kastade man ej där fick
 man i öranen höra det "kväkandet" i all
 sin tid. Om någan tid var blott ske-
 lletter kvar av gradan, det skulle man ta-
 ga vara uppå. Sen skulle man själz
 huvudhår av den, som skulle gå, och
 linda om gradskelätten. Varje lördags-

gott!

natt mellan kl. 12-1 skulle man bära asken med dess innehåll i västra armträlen, då kom svante den, som huvudhären tillhörde, så framt dom ej behövde gå över rinnande vattnet eller bliva rostna i vatten.

Sagesmannen № 12. Berättrade för några år sedan, att hans moder "Lena, Sophia" hade en piga. En granne i "Kimraväla" hade en dräng, som var här i flickan, som ej ville åt honom. Den försödagsafton sade han åt jämte "Kan ja inte få dej på anna vis, så ska du få gå he meje i bonnets lada i natt." När flickan kom in för att åka "kvällssvard", så gråt hon. Hemmas från frågade: "Hvarför gråter du?" Då sade flickan om vad drängen sagt. "Lena, Sophia" sade "Kan tro den fulingen om dä, men gör du som jag näjer." "Gå i svinsuska och knyt å skrypbandet på ditt västra ben i knyckdet ~~och~~ ^{med} ruggans västra framben och lämna dörren å gläns, glöm ej att det skall vara ruggan, för galten kan går inte för dej." Fråga så drängen i morgon vad han tyckte om fästhejta, han fick i natt." Mellan kl. 12-1. på natten kom ruggan och lade sig beredvid honom i det nyslagna höet. Det värsta var, att han ej fick ruggan åter förrän solens första strålar syntes, då gick han skålmanet hem. — Så slutar denna berättelse.

Några berättelser om "Skogsmyrmen" eller "skogsinnwan".

forts!

Sagesmannen №13. har omhulat följande. Å "Thorshultsmila" ägor bode en arbetare "Jou, Persson." Han sig "Thagsskruvan" en natt då han svedde och lade vidjor till "Gårds gärdshank". Han hade vid midnatt lagt holl sig vid elden att vila. Då skod framför han en vacker kvinna. "Personen trode vem han var. Han sa: "På Guds makt beijder jag dej fara dit vaipnā du är kammen!" Då kastar han ut hans eld; så kol och brännder föro å alla nedersreck; och så hördes ett hämstreak bland brändens topas.

I samme sagomann har berättat. Jag och mina kamrater "Karl, Johanna" och "August, Svensson," räcktade upp många fjädrar en afton på "Thorshultsskag". Vi gjorde oss en eld; vi sätta omkring till det blev rickligt mörkt. Då hände vi eld i "Tacklycktan"; en mindre rund korg av järnskenor i vilken var fjärved; korgen bars i ändan på en ylva läng skäg, så det gick att lyxa upp i furorna. Vi fanns ej någon fågel fast vi räknat rätt 8 fjädrar "Tagit upp." När vi lyft en skund varsnade "August, Svensson", att fakti vi varo 3; så var därjämte åkungen av en kvinna oss följaktlig. Han gjorde oss uppmärksamma därpå. Då sa: jag "Här är skit i vägen." Sam "Nils, Svensson" sa de ordem, så fick lycktan en smäll, så var enda "Törespå" föll ner, så skadade det i braktopparna och läd som mär en kvinnas klappar i händerna. "I den matter fina vi inket" sa "Nils, Svensson."

Sagesmannen № 9 har berättat följande: "Det finns en ej på "Thorshults" ägor i "Träknumla"- socken; som heter "Trehörningen". Som för länge sedan varande landstadsbrick: "Karl Johansson" var där jämte sin dräng "Karl, Gran" och fiskade en sommarmatt. Då hörde de höra vid en klippta uti sjön en underbart vacker fiol-musik. De badde till klippa, men då hörtade musiken. Då lade de ut mätet omkring klippa och började "Gö." = (görla.) Då hörde näken fulla av skora fiskar, som de lade i båtarna. Då höjde sig till häften, en vacker mansperson över vattnet, han var gammal och hade vitt, långt skägg och hår. Mannen frågade: "Hvad tyckte ni om spelen?" "Det var vacker", sade "Karl, Johansson", men bättre kunde det vara. "Vi skall få bättre när min dotter kommer med dej andra "Fela" = (fiolen); så sjänk mannen ned i vattnet. Då hörde de båtar, från djupet; som märnade sig. Något så fängslande och vermodsfullt har jag ej hört för både "Karl, Johansson". De badde åganbländligen hem med sin stora fiskrapong. Vi vägade ej höra musiken till slut både de.

En annan saga av samma Sagesman.

En ung dräng "Tjäder", var en vacker pojke sommar- och fiskade i en vik i den stora insjön "Blågullen", som även sträcker sig till "Thorshults" ägor. Då hörde han från andra sidan viken en klar kvinnostämma rösta: "Tjäder! Tjäder!" Ra mig över viken!"

Foto!

Drängen rodde åk det håll varifrån röken
hördes. När han kom till andra stranden
såg där en skänhet av första rang. "Tjäder"
låt henne sätta sig på båtens akter. När
han såg upp hade kvinnan på ett lätt-
sinnigt sätt blottat sin kropp. Då sade
"Tjäder" "Mein flicka, djärves! Så gör i en
ung mans närvana, det kan lämna oss
båda till föga heder." "Tjäder" närmade
sig flickan. Då han skulle fatta hag i henne,
vände han huvudet ryggen, som såg ut som
ett ihåligt fräd, och sade "Sint du kvistek jag
lurade dej!" Då knuffade "Tjäder" henne i vatt-
net och sade "Sint du fan nu plurrade jag
dej!" När han lycktes sjunka hördes ett häx-
skratt i skogen.

Fagesmannen № 14. omtalade för cirka 35 år sedan
för mig följande: "Nära Kalmar-Eksjö lands-
vägen ligger i norra delen av "Bräcke" socken
gården "Bjällingsmåla". I medlet av 17de århundradet
ägdes närlunda gård av en ung, förmögen
bondou. En månligss augustiaffan var han
på den nära belägna "Stora Körnsjön" för att
fiska i den s.k. "Rankullaviken", sam fått
namn efter det intill varande "Rankullaberg".
Där sätta han på bergets topp en ung, myc-
ket vacker flicka vid en stor oldkolka grök.
Då han, i sin ekstreck rodde förbi berget, sade
han på skämt! God affon min lilla fästna!"
Flickan frågade: "Känner du de orden?" Då
svarade han "ja, i dag ett år till." Tiden gick.
Åtta årtionden, ett år efter samma dag, kom flic-
kan elegant klädd. I vardera handen hade

han ett kragke av silke. Båda fyllda med guld och silversaker till ett mycket högt värde. Han satte kyckna på det stora bordet, så det kläng i salen; så hörande han god afton, räckte handen åt sin blivande man och sade: "Här har du din lilla fästmå!" "Hjärtigt välkommen varade han!" Imorgan följas vi åt till prästen." Så saade flickan: "Kristen, jag kan ej följa dig dit, men jag ger dig det löfvet, att hålla allt, som den kristna boken - (Bibeln) ålägger en god hustru mot din man." Därvid förblev det. När nu är gått, blev mannen något hård mot henne endå han ej gav honom något barn. Karande socknens rikaste man, ville han ha ha arvinge. En gång grävde de en brunn på gården; där flera starka karlar arbetade. En väldig sken låg i jorden och föll till gropens botten. Med de primitiva hinstinträttningarna, som de ägde, kunde de ej få skenen ur gropen. Då skog emga frun mer och lyfte lätt och ledigt upp skenen. Då saade en av männen. Hör är det fast att frun, som är nu stark är din man på undergiven i allt?" "Jag har givet det löfvet, att min vilja skall vara hans vilja undergiven och han skall vara min herre." Några år efter den tiden byggde dom my ladugård i "Bjällingsmåla". De underska timmervarvet varo stora bilade ekhimmer, så 3 starka män hade sagt att lyfta en ända i sänder uppå vagnen när de skulle förlas fram; men frun knäppte armarna om dem på mittet och bar dem ledigt till vagnen. Aldrig aldrades frun, och aldrig blev hennes blåder plökna eller

smuttsiga. Efter många års sammansvara dog hemma man. När de än morgonen skulle bira honom till kyrkan, fingo de ej kistan ur fläckan. De sade detta åt frun. Hon sade då: "Föd stranden av det vatten där vi funna varandra skall han vila, han är min man, den vigda jorden möttares honom icke; så skedde. Platsen kallas ännu "Gubba grav." När begravningsdagen var till ända syntes ej frun ovra på Gården.

Obs! "Banknolla" berg och gården "Bjällingmila" har jag sett många gånger. I min ungdom fabades om häntesit i Gården.

Om underkvar.

Fagermannen nr 15. har berättat följande: "I byn "Väskull" i "Fagerhults"-socken Kalmar-län, bodde en bonde "August, Persson." Han fick en svår värk i benen. Inga läkare kunde hitta bort ej heller hjälpe bad och brunnslurkning. Da vände han sig, genom ombed, till en s.k. "Klok häring" i "Tuna"-socken i Kalmar-län. "Persson" var då starkt, att han ej kunde resa sig själv utan sände sin dräng den 3 mil långa vägen med skänker till den "Klokha." Han sade åt drängen att fara hem och hemta den skjorta, som "A. Persson" bar närmast kroppen, samt 3 silvermynt från hans halsbande. Drängen vände åter med skjortan och mynten om ett par dagar. Bl. 3 om morganen var han väckt av "häringen", som sade att han måste vara hemma före solens gång; så "Persson" fick saga på skjortan. Drängen red i sträck hemåt och hant i föd. Skrycken, namn han signat, skulle offras å vigt skälle i "Gråduedan". De gjorde så och "August, Persson" blev frisk.

Mannen med det själke sinnet.

Frägesmannen №15 har antalat vidare: "Pelle i Kroken" bodde i "Visserums" socken "Kalmar-län. Han var skicklig i att bota sjukdomar hos folk och få. Denna konst hade han fått lära av en medfänge, då han också inte ett år. Hans kamrat var dömd på livstid. "Per" fick av hanam en bok, som han fick hemma hos sin medfänges nyskan. Boken var handskriven på 16 hundratal och heter "Örpenkrans." Ingen fick läsa "Pelle" bok. När "Per" satt fängen i "Kalmar slott", så sade hans medfänge till hanam en affau. "Vill du si din hustru och din pojke?" Visst ville "Per" det. "Knyf då min gärde om dig, men när du kommer hem får du ej väcka henne eller pojken!" Så band han för hans ögon. Bindelen fick han lösa när han kom hem, men när han fräddde ur sin skuga skulle den åter vara för hansägare. "Pelle" kom sann i en dröga. När han åter kom till sams stod han på sitt skogsgolv. Han tog ett av sin hustrus strumpband i sin ficka, band försina ögon och frädder ur sin arbeta. "Pelle" visste icke om något förrän han vaknade i fängelsevaluet. Han frödder sig hava drömt, men strumpbandet i hans ficka talade tydligt om verkligheten. "Pelle i Kroken" visste vad dom sade eller hinkte om hanam om han var längt borta. Även visste han var saker och ting funnas om de var mitthals borta. En gång hade sagessmannens fader fått en häst sjuk. Han skickade bud på "Pelle", men det drogde några dagar innan han kom; så han körrade hästen själv. När han kom in från skallen sade han, "Nej vänner jag inke effer-

görd!

om "Pelle" kommer, för nu har jag kurerat hästen lika bra som om han vakt här." Men hästen blev icke frisk. Om 3 dagar så kom "Pelle." Då sade sagemannens fader "Du har dröjt Per." "Hon svarade" Jag har hafpt många under vägen, som jag måste besöka, jag hänkle mig in i gäst till dej förr du sa häromdagen; att du bokat hästen lika bra som "Pelle i Kroken". Sagemannens fader sade "När jag hörde de orden, blef jag så skaunsig, som jag fått en duktig örfil." Men "Per" sade åt sagemannens lilla syster "Du har bättre vid att gå till dej änja jag viser dej, där vid en sten på sörsida växer vita blommor, det finnes ej mer än ett par jag placka där och bär dem till mig!" Flickan gjorde så "Pelle" kokade därav medicin, som gavs åt hästen så han snart blev frisk. "Pelle i Kroken" var aldrig dyr, kom han icke försent lyckades han alltid. Hon var en skila omtyckt person, som efter sin död saknades av mängda.

ga.

Något om midsommarfirande och midsommarmatten i folket från gammal tid.

Och! Tas som nedan följer är till stor del ej-
her antidna fäders uppsagor; men även från
personer, som jag arbetat tillammans med
ungefärligt är då jag reste uppå landet.

Det ligger i sakenas natur, att gamla sedvän-
jor blivit bevarade av bönderna, by den jord-
bruksarbetande befolkningen idkar ju även
boskapskötsel. — Att rätta in "Midsommars-
löv" i "Laggår" = (hadugården) är av gammalt.

sp

Sådant lön sparas för att ge "Ferianfur" när närläckes in för hösten. Då blir di inte sjuka på vintern" trode de gamla. En värmeländning "Ericsson", som lärde mig kola, saade det att i "Värmeland" plockade man "Messommarslön" på granmarnas ägor. Det skulle vara 9 sorberslön. Tex. Björk, asp, ask, al, hässel, sälq, hägg, vide, och pil. Detta lön givit åt sina egna djur vid högtider förde kyrka och hälsa från grannens djur till sina egna. Min fader, sagemanus nr 4. antalade, att blommor plockades "Messommarksblomma", som har namn efter Frälsarens moder vara särskilt välgörande och hälsobringande. Tex. "Jungfru Marie land" och "Jungfru Marie Tärar." Även "Molla" upphängd i "laggårn" skyddade för broddam. D. o. k. "Messommarkskvasten", som bestod av 9 sorbers blommor, med 9 örter i varje grupp alltså 81 blomma, plockades innan solen var upp och hängdes i stugan med skapten uppkåk bringade lycka och enighet i familjen. En midsommarmorgon, då jag var ung, var jag föremål för följande. När jag efter att spelat på "Messommarksvalan" stod och lade in min gamla fiol i lådan, och skulle gå hem; kom en ung, glad flicka och häckte mig en sådan bukett. Hon sa "Lägg den under kudden där du kammer hem för att sova; så får du i drömmen se den flicka, som skall bli din maka." Jag tacksade och luvade göra så. Jag sov verkligen på blommorna. När jag i drömmen såg flickan, som gav mig buketten, var ej något under; då jag måste erkänna, att han var min kärsta. Men intet blev

forts!

han min; ty han var bestämd åt den obereklige
 döden i noga år. Att jag, i ovan redacterade, till
 en del, skrevit min egen själbiografi blygger jag
 ej över. Obs! Det var ej vanligt att flickorna
 gavs åt pojkarne "Midsommarsblammar." S. k.
 "Johannesgräs" plockat midtsommarnatten används
 hesta människor och djur. Om skänning med-
 delade, att hörna skulle vara sike midtsommars-
 matte, så bleva de fetta och mjölkhade duktigt.
 Men hästarne skulle då på sätt midtsom-
 marmattene annars laga de ej holl utan blevo
 "ruggiga" och magra. Men slädde de ett fångkö
 på midsommarnatten, som förvades till jut, där-
 aa gava de djuret, så bleva de fetta och kraf-
 tiga broder det. - Trägemanen № 15. har anka-
 lat att "Telle i Kroken" lärde hans mader
 göra "Midsommarsjäst". Det tillgick så, att han
 skulle på midsommarmarsmorgonen, före solens
 uppgång, laga vatten ur källan innan ingen
 varit före, och blanda det med rågmjöl till
 deg, namn hörta det på "Bakplåtar". Han gjorde
 så. När han sedan blätte upp den tunna, torra
 degen fick han god jätt för hela året. Om den
 s. k. "Daggdragningen" är till en del, i föregående
 uppskrifter beskrivet; men omfats här, att den
 man i "Värmland" drogg dagg, den makata
 kvinnan sade: "Tut, Tut", så längt, som vallhor-
 ner höres är munten min."

Midsommarnatten rogade sig gamla och unga
 vid den "lövade midsommartången." Den
 pojke, som kunde "klättra" till fredje kransen på
 stången blev, gift under året broder man. Så
 dansade unga och gamla i ring kring åtången.
 Man "åt och sät" var medfördar matsäckar.

^{zorpi}

"Spelemannen" trakkerades på hela laget. Det ville "starka ben te å stå" för alla ungbarna på den tiden; men just jag nu är snart en gammal quibble, så minnes jag med ungdomlig tillfredshälle de glada, klämmiga lekerna och de gamla folkdansarna, hörde då jag om aftarna fäger min gamla "Fela" från väggen och läser de unga unga till en liten flicka från far och farfars tid. Jag kan på inget vis gilla nutida lekar på ungdomens "Dansbanor"; där de gå och gnida sig mot varandra; som "Späckkalvar." Sorgsma ser de ut, och det misstår jag inte på; för de hava också inget roligt i utövandet av de där lättvinniga "Niggerdansarna." — När vi dansat ringlek kring "Messammarskånga" gingo de gamla hem; men ungdamen gick på "hagen", som vi sätbat fin och "Råvåk". Här dansades polka, gammal vals, fyrmannapolska och brambo, så "svetten lachade ryggen nerat." Här "hål" vi makar och "gömde ring" och gjorde "panthetkar" till sola va oppé å klocka va 3. Här skulle "Tösera" = (Fliehorn) hem "I slita å korna" = "Mojolka". Här firade vi "Blunna te en finna" sen skulle vi allmänt gå till "Fräkmåla" kyrka, fy åreks konfirmander allade alltid, i gammal tid, sina konfirmationslöften på midsommardagen. Tillföljande matt var det ingen "Fräng," då måste vi röva, fy vanlige skulle "man i arbetet" hiede daga efters.

Nögot om "Elvalekar" m.m.

Själemannen nr 15. har anfallat, att hans fader "Johan; Samuel" född i "Vena" socken

gjort

1829. i byn "Tjärhult". Hvar hade satt en elva-
lek i d. n. k. "Påvssjön". Från en kulle intill
sjön, där ungdomen brukade plocka "bilje-
kronvalje", kom uppifrån kullar minst 50 un-
ga flickor i ljusblå, tunna klänningar, som
släpade på marken, så deras fötter synes ej.
Flickorn hölla i varandra. Det var, som
de svävade fram på marken och ej gick. De
försvarade en efter en i sjön, men vatt-
net böjlade ej när de skrägg i vattnet. När
den sista försvarandén höjde sig över vattnet,
höll händeren, en manlig mansperson, som bar
långt skägg, sen började en ljut musik ve-
fodrfullt kona från djupet. Berättarens fa-
der och flera ungdomar, som sågo synen,
sprungo i hast från sjön.

Fragesmannen st. har berättat följande underli-
ga hilddragelse.

Ynvid Östersjön i "Vänevik" Döderhultsbacken
bodde för långt tillbaka en fiskare i en liten
koja. Hvar hade en enda son, som när han var
vuxen, nästan jämt satt på havsstranden och
lyssnade. En gång fann han i havsanden ett
liket rött krustat klart hjärta med ett hål i.
Hjärtat var snodd om halsen. Hvars fa-
der visste ej därav. En mälnjas natt, när han
var med sin fader och fiskade, såg han vid
hanten av sin båt en ung flicka så vacker
att han ej skädat hennan like. Hvar vinkade
åt honom, lag sorget och öppnade sin famn,
som han ville sluta hanom i sina armar.
Hvar motstod frecklen den gängen. Så halade

han om händelsen för sin fader. Den gamle
fiskaren lät ej sonen följa sig till havsvat-
takid. En kväll, när den gamle sammatt, smög
sig sonen ut till stranden dragen av en under-
lig känsla. När han stod på "Bryggan" uppskog
ur vattnet samma undeskåna flicka, lödde
ut famnen mot honom och sade "Tecka ej
att kaska dig i mina armar älskade, du bär
mitt smycke om din hals så länge kan ej
vaffen skada dig." Han gjorde så, han kunde
ej motstå hennas önskare. Han mottog hanam,
de sköta snabbt genom vattnet. Havsdjur
veko vördnadsfullt ur vägen för dem. Smart
kammo de in i en sal, var like ej fanns på
jorden. Där satt en gammal man på en guld-
stol och spelade harpa. Tiden svann hänt.
Han var överlycklig tillsammans med sin flicka.
En gång frågade han hennes länge han varit
hos henne? "I sju år blev svaret. Då fick han hö-
ra ett underligt ljud från ett hål ^{grina öron}.
Han sporde henne därav. Då sade hon: "Det är
julblodarna rypte här i jordens." Då mindes han
sitt hem och sin fader. Han bad att få för en
skund hälsa på hemma. Han lovade det; men
sillade "Låt ingen saga mitt smycke från dig,
ty då kunnar vi ej mera träffas. Men slöt hon
honom i sina armar och de sköta fort upp
till bryggan, som han lämnat för 7 år sedan.
Han gick in till sin fader och berättade om
allt vad han upptäckt. Fadern gav då hanam
en sömndryck. När han sör skar han bort det
lilla hjärhål från sonens hals och gick och
kastade det i havet. Då höjde sig ett sorget kvin-
noansikte över vallen och vinkade med handen.
När den gamle kom in var sonen död.

Om sügen om den hedniske "Loke."

Nedanskrivna berättelser efter läserinnan
 "Emilia, Gustavsson." Född ^{1858!}. Död i "Västra" i
 72 års åldern 1930.

När jag var omkring 7 år kom Fröken "Gustavsson" Litteratur! till mitt hem för att hålla småbarnsskola; skolens namn ej mer än ett, det var vid "Algimlets" kyrka. Bland de berättelser han av aftnarne talade om för mig var även följande. "Loke" bekräftades av våra hedniske förfäder, som det andas upphosman = (djävulen.) "Loke" var av jättestäkt och ville gudarnas fall och människors fördärv. Han nästlade sig in i gudarnas boning; som jag för, heter "Asgård". Bland gudarna fanns en, som hette "Balder." Han var fromhetens och skönhetens gud. "Loke" ville döda honom; men här till minste han hava "Mjölnir" att göra en pil av. Endast detta "Trollfrå" kunde fålla "Balder." Efter mycket sökande fann "Loke" sidant frå. Han förlorade ej; för "Thor" och "Odens" vrede skjuta på "Balder." Men den fromme guden hade en blind bror. Hanam marrade "Loke", liksom på skämt, att avskjuta pilen mot "Balder." Den gode guden dog; och då kom det anda i världen. "Loke" resnde från "Asgård"; sen förbrändade han sig till en stor lax och gämde sig i en skrid å. Men gudarna höga laren i ett näk och band hanam med starka kedjor vid en klippa. Där fick han ligga i vr och skur. Så hängde de en stor orm över hans ansikte. Ormen

sprutade efter i "Lokes" ögon. "Loke" hade en knustn. Han höll ett fat under effekten, men när det var fullt, misstänkte han förröma det. Då föll något efter i "Loke" ögon. Det smärkade honom så han vred sig, så hela jorden skälvde. Därav blev jordbävning, så skall "Loke" ligga till världens undergång. Så slutar sagan. Obs! Att så trodes jordbävning vara fråga "Loke," men mycket möjligt är, att han haft i våra hedniska förälders tra, även med andra natursföreteelser att skaffa; men jag har ej hörkt något där om.

Sägen om en man, som gjort sig "hård".

Sagermannen № 15. har antalat följande.
 i senare hälften av 17de århundradet ägdes den stora gården "Ålhult" i "Södra Vi" socken av general "Pechelin". Om honom säges, att han gjort sig "hård" d. v. s. skott het ej på honom. Den, som var "hård," kunde skjutas endast med silverkula, som skäpts innan själva Altarrunden i kyrkan. Var "Pechelin" "hård" så var han det inte mindst mot sina underlyckande. En borpare hade en myckerhåll vacker dotter, hemme lågrade "Pechelin" mot hennes vilja. Hon hotade med att driva den fattiga familjen från torpet om flickan vägrade honom. Flickan hade en fädermors, som var dräng hos generalen. Hon besökt och döda "Pechelin." Om aften, då han hade en stor bal, stod han i övera värningee vid öppna fönster och sovskade sig. Ett skott smällde ner i parken. Guldn träffade "Pechelin" för bröstet; men föll ner och blev på fönsterberädan.

forts.

"Pechelin" sade då. "Jag vet vem du är min gosse, men det skall kosta dig livet, spår du ditt karm och lod; på mej biter det inte." Drängen sökte få sig en silverkula. "Som var signad", men ingen vågade biskå hanom häri. Han ryndade från orken för att undga generalens hämnd. "Pechelin" var, trots det deläktigt i sammansvärjningen mot Gustav den III je. Generalen blev fångslad. Man sökte få honom att bekänna, men det var omöjligt. Då sade de. Biskånn försök som rest det är det bästa! Då sade "Pechelin". "Om jag får min rökpipa och ett skålgrund tobak, så kan jag bekänna när jag rökt upp det." Man ville for hans önskau. När det var sluttökt, sade de; bekänner nu generaleee? Då sade han "Jag shall bekänna att det smakade förbannat bra." Det var allt dom fick ur hanom.

Något om julfirande i gammal Tid.

Julen är de kristnade folkens favorithägtid; men förr gjordes skörre förberedelser. Sunt är, att gamla tider julfirande var bemängd med mycket vilda kepelser; men franskiljs detta från det alda, som förekam, i julens innbörd, så finna vi att julefirandet då hade eft dyrpare behov i religiös mening än det som spåras hos mifida folk. - Som eft förspelet till högkiden var "Lucia festen", som var den 13:e Dec: "Lucia", säger legenden, var en kristen kvinna från "Ptyrakusa" i Sicilien. Hon led martyrdöden omkring 303 e.f. Kristeis. Sedan att unga flickor vid "Lucia festen" bär på huvudet

krausar med svaå brinnande ljus sås sätta vara härligt från "Lucia". Hon hade lyckats mata vaktarna vid "Rams" "Kakakomber", så hon på matten fick gå in till de kristna markyterna med mat, vin och ljus. Då var hon ljusen på huvudet i en mörkpraktkrans; sej hon var i händerna belastad med korgar o.d. Obs! Denna sängen efter vår nuvarande kyrkohördes "Kakamessa". När närminda fest var slott började man den 14de dec: med svinslakten, som förriggick i storstugans kök. Ib. 2. på morgonen var man uppe och eldade i den stora spisen, där man koka- de "Skållevattnen" i en "halvbunekittel". Moith på golvet stod ett gront, lågt bord "Slaktsbordet". När slaktkaren kom mötta hon med en skor upp ur * "Tumlaren" som skad på tavlan. Sedan gick man efter "masken", kom man fängs lade med rep. Innan man lade grisens grå tavlan dök krödös likt salt och några små glödande kol; så hunde ingen "Förkolla" fläsket. Sagesmannen № 4. sade, att inga "kvinnfolk", som var havande, fick närvara; ty då kunde barnungen få sevinalysse. När grisens var slucken, skulle "Manfolka" in å äta frukost; som bestod av bröd, smör, ost och kokat fläsk och bröf. Där till hörde brunnvin och hemlerryggat maltöl, som dracks ur en ** "Fläcka". Endrig sagemanen № 15. Passade kvinnorna på; medan karlarna åt; och lade en skor fjäderkudde på svines mage; ty detta "Fläckade ihop möcke istet." Sedan skallades och rakades grisar, som det försäggår ömma på landet. Vattnet fick rinna på golvet; "Vi sampa la upp

* "Tumlaren" en liken bågare) ** "Fläcka ell laggah kärl med pip liknande en kaffekanna"

att man väntades "hette det. Man fick lyka sig med
 * "Springestickor," sy de få falgljusen skulle uppras
 till "högblidla befälle." - När plakket var överskökt
 tillkam ölleryggen av bembillverkats malt, som
 krossades på smäck handkvavar. Man skulle
 till jul, hava en skor runna öl, som låg i käl-
 laren. Därjämte "Bier" ett maltsvagt dricka,
 som lågs efter ölet. Enligt sagermannen
 nr 7 skulle när Ölet jätte' mest lägga sin "Vig-
 selring" där så krollen ej kunde bort det mest
 "mossavattee". Efter bryggden kom "Julaba-
 ket." Man skulle i en bondgård baka 60-70
 stora brödkakor. Det var 3 sorters bröd. "Vär-
 dagsbröd" av 2 delar råg och en del kornmjöl.
 Så "Vårhalimpor" av rågmjöl och till spad
 "malt och enbärsvörk". Så "Gåvebröd" av hand-
 sikkat rågmjöl och "Skummarmjölk" till spad.
 Obs! En bondmora, som var måt gott åt, ha skulle
 bjunda på jullimpa på "Vårprunapou" d.v.s.
 24de mars. Obs! Varje familjemedlem skulle
 hava sin "Julahåg" som skulle ligga orörd,
 på sbara bordet, sles över "Trekkenadan." Julhä-
 garna bestoda av de 3 brödsorterna en kaka av
 varje sort, så "bondkringla, äpplen och nättlor.
 Horsfaders hög var störst. Överst på hans
 hög pronaðe "Fridens diwa" bakað av vete-
 mjöl. Duvan bar ett vekhorn i näbbet. Obs!
 Vetenmjöl fanns ej till salu. Man myntstorka-
 delibet vete; sen maldes det på en handkvarn,
 som hette "Tina". Man fick mala och rik-
 ta 7 gånger till en "mark" vetenmjöl. Enligt
 sagermannen nr 5. Från den 22de dec till
 och med "Trekkenadan" fick man lura kalla
 rovdjurren vid andra namn om de snul-
 * "Springestickor" av mycket fun- }
 va klunga furor. {

le spara hjordarna och ej riva myck et myc-
het i det kommande året. Björn, kallades "buon-
mel", varg "Gräben", råv "Långrympe" o. s. v. — När
julaffan var inne var man fidigt uppe. Djuren
skulle i fodret hava "Messommarskö". Hankar-
na var sin kaka "Vardasbrö". Laggår finnosas
och sbrös med hackat grävris. Karna skulle hava
"Sleka" (haaremjölsdeg) i vilken borde hållas
mögt av den helsobringande "Messommars-
daggen." Y "Teskylet" högg drängen "Förgra-
ne" fe bränsle, fe "julamåra." Y "dajninga" åk
man en andra frukost. Då inbars och skars
av hufadern den stora "Tundorben." Så bröd,
smör, syrla, svethakorv (blodkorv) och röktka "Hing-
ariare" (korvar goda, som forklats på stäng.) När man
äck borten och lades i "Vevräa" en skor massared
av "Förgran." Det skulle gnista väldigt ur den
stora skorstenen "Julamåra", ty det hade tur
med sig och på skände det förolle. Man sköt-
te avslitligt med "Brännastaken" (en ekstör)
i elden för att åtackamma många gnistor.
Så skulle drängen, eller lensets häne "Spänna
bukahöre" (fark härring och kådlig fura) till "Jula-
bloss, som man lyfte sig ned på vägen till
kyrkan den h. morgonen. "Blossus" skickar bun-
dos sammans med "Berkvejer" (björkvridjor.)
"Blossen" hade prefaldig bepytelse. Att lyfta sig
med, allt skrämma bort föroll och svenvad-
tar, som varo i faran den h. morgonen. Så kun-
de man spå "Präringen." "Blossen" reser lades i hög
på "Körkesläka" (beg lägan vackert, klart mot
himmen) bleu det god skörd, men blöste den här
åt sidorna var "Rårolår" att vänta. — Kvinnorna
raplade julaffan med skurring. Man gned

zappi

golvet i vatten med "Söra" grannrusskor och sand; så lades sörjan upp med en "Brerkriskavast" och vikmoss. Det hela utbärsmed en stor präskyffel och lades på "Popedynga" (en gödelskompost.) Så lummades spiseln med "Viflers"; by krita saknades. För fönstren hängdes upp "Calvgardiner." S. v. s. Fauna vita linnevävareder i ett abycke tvärt över fönsterbalk, så det gick uppifrån "Fönsterbylla" på halva fönstret.
 Och! Detta efter sagessmannen etc. Sedan skurades koppar och penn och sattes i ordning på "Karabölla". "Mässingslyssbaka" skurade. I den sattes hennesöppa halgljus. I "Familjekakan" sattes ett "Tregrenaljus", sen cymbol af den H. "Teenigheten." I hängarna lades ny "långhalm" och ren. "Ränkakäcke" (Värvad av grovt linogarn och till öv vita hettensar.) Ungefär det samma som s. k. (Trasmattos.) När kl. var 12. skulle det vara klappat och klart. Djuren välmade och fält middagfoder. "Jularecker (julkårvar) rest åt fåglarna. Så samlades hela familjen kring den stora kokande "Popelgrypa." Man doppade var sitt brödbrycke i det feta soden och åt det tillsammans med varmt fläsk och korn, samt "Skjölde ner att mä öl och brännvin. Och! Därav namnet "Dopparedau." När det kom till "skummingen" bars den stora "Tvättbalja" in. Alla husets medlemmar kräckade sig i ett vatten och borkade sig på samma handduk, "för då ble då bur å lötta i breset under kommande åhre." Tvättveraktich skulle så inne på matten och maten, efter (Näkvar) = kvälls vart på bordet. "Dödingarna" voro hemma ett slag på "Förnatha, å de kunde behöva skölfja å

söf!

sej föra inna di åt ett sabbat. "Så hette det enligt sagemanen № 5. Kvällsvarden bestod av bröd smör lutfisk, kött, fläsk kora och ärtvälling. Så kom "Vifer gröt" kokad av korngrön, mjölk, smör, ägg kanel och harrung. (Obs! Focker fauns knappt i gammal tid.) I grötten lades en mandel. Fick en gosse eller flicka den bleva de gifta i kommande år, men för gamla bekyrde det däden. Enig, som var kamfimerad, fick åka gröt utan att "Rimma". Ex. "Hon far hade en vik märr med svart grimma, därfor slipper jag åt rimma, eller "denna gröl är brakt i gräta och ej i folk, Gud signe detta goda folk" o. s. v. Efter grötten hängdes "Kyrkelyxann kaka" med i harrung rybbade lingon. Efter mälkiden gingo far och mor åt "Raggarn". De leva ut en skål "Vifer gröt" en "Tumlare" brännvin och en "Skänka" öl åt "Gårdskamken". Detta var en gård av facksamhet mot den "Göta röslöva" för allt gott han bar till gården. Så bar mor in ett fång halm och föredole på snyggt golvet. Far bar in "Slagor och ristefjingar" och lade i kors under stora bordet. Familjens folk satte sig på halmen med ryggen åt dörren, sen kastade de sin högra ska över sin vänstra axel. Blev skan, i fallet, med hän åt dörren då dog den personen under kammande år, enlig sageman № 2. När halmen efter "Trehundaren" bars ut iakthogs om något på var på golvet; då blev det gott år, annars blev "hårdår" och häd räknades. Obs! Mycket måste jag förliga enår det blir för vidlyftigt att beskriva. - Sedan fändes gräsluset, som brann hela matteu. Fadern läste, ur den stora boken med de mässingsbradda träpermarna; det k. jultevangeliet (Vangelmet.).

Så sjöngs en julpsalm. Sedan lästes en böm ur "Brinna
 nade Brönpoffer" och sjöngs en sång ur "mose lamm"
 Så gick man till sängs, men sedan skulle berätta
 i den stora spisen hela maten. Detta efter sa-
 germannen № 4. När man kom ur kyrkan "jula-
 mära" måste man skynda hem, ty det fraddes,
 att dem, som först voro hemma slöt förfat
 skörda. "Niendan" (Niende dag jult) kallades
 för "Gubbadan"; en är gubbarna i byn då vo-
 ka ihop och åka, söpa och rölke; så "svettsenträg-
 de fram ur framau" sades det. Sädant värdet
 var "Niendan" sådant frades det bliva i 8 veckor.
 När "Nyårsnöjet" blev synligt skulle man
 gå ut på gårdsplanen. Männerna blotta sina
 huvud och buga mot mänen, kvinnorna
 noga samt säga: "Vi hälsar dig nyckung, vi
 hälsar dig herre, med korn och med kärna,
 med öl till jule och fläskabörde i häkte."
 När man nätt fram till fingrande dag jult,
 som kallades "Tjurenada krun" då kira vi jult
 ut. Då återgick man till vardagslivets id och
 mödar. I detta meddelande, rörande julen i gam-
 mal tid, varo mycket att tillägga, men det sag-
 da ger belysnande exempel på fadernas bra, tan-
 kesätt och seder från tider då vårt folk ej blott
 till mannekt varo "svenskar". Många av vår tids
 människor ler åt gamla tiders folk. Må nu vara,
 allt de i mycket skoda på en låg nivå, men du
 unga "Sverige; skola vicej, i trots av att blotta
 våra huvud och samstämmt säga" Ifor
 hedra åt de gamlas minne!